

Milica Mičić Dimovska

LINIJOM BULEVARA

Zatvarajući dupla vrata za sobom, stupajući na stepenište koje ga je vodilo u gornji svet, na ulicu, Aleksandar Žarković je još slušao potmule udare basova, ali više nije mogao da pogodi koju je stvar disk-džokej pustio. Neki totalni trans za kraj, koji udara u mozak, ili nešto sasvim neutralno kao „Take a long away home”. Seti se kako je njegov dolazak noćas, oko pola jedan, disk-džokej pozdravio pustivši mu „Hysterie ego”.

„Sve sama sekta”, pomisli zadovoljno, zatim zaključí s osmehom čoveka koji voli da povezuje stvari na ironičan način: „God is DJ”.

Ispred sebe, već zakoračujući na nivo ulice (diskoteka se nalazila u suterenu hotela „Novi Sad”, na početku Bulevara Oslobođenja), video je dve devojke u dugačkim crnim suknjama kroz čije razreze su se praćakale njihove gole noge. Nije ih zapazio dole, u onoj menažeriji zabludelih i zaglušanih, u tami kroz koju se nervozno sevali rafali svetlosti. Pratio je devojke i kad su se popele na trotoar. Ne namerno, već zato što je išao u istom pravcu, prema autobuskom stajalištu.

One su gazile nespretno u svojim glomaznim sandalama na četvrtastim štiklama visokim najmanje deset santimetara. „Kako se uvijaju, sirotice, i kako to da se noćas nisu nikome prikačile”. Osetio je prezir prema tim devojkama priznajući, ipak, da su dobro građene.

„Sponzoruje na ortopedušama”. Pričinjavalo mu je uživanje kad napravi dobar spoj u žargonu. Pravi govorni događaj. Sosir, Jakobson...Sponzoruje na ortopedušama. Primer interakcije jezika i društvenog života. Imala je draž za njega ta sociolingvistika, više nego fonetika i morfologija. Umalo da padne na morfologiji. Izvukao je sedmicu samo zato što profesor nije hteo da se zameri njegovom ocu. Izvedene reči, kolega, podsetio ga je zajedljivo, kao, na primer, namiguše i ajgiruše.

Još je bio svestan prisustva tih devojaka ispred sebe, a i one njegovog, laskalo mu je. Okrenule su se, da vide ide li im autobus. Da li da požure na tim svojim štulama? Mogle bi slomiti vrat. Ramena im behu osunčana, i mišice. A usne, potcrtane tamnim krejonom što im je davao husarski izgled.

Osećao je hladecu kožu rokerice na svojim ramenima, njenu težinu koja beše uvećana prisustvom mnogobrojnih nitni na reverima, rukavima i džepovima. Ta jakna, ta rokerica više mu nije bila po volji. Previše ga je legitimisala, a on nije voleo da se odaje. Gotovo ju je već bio nosio kao tuđu poštu je dao oglas da je prodaje, spreman da je nekome utopi i za sto maraka iako je vredela najmanje dvesta, za toliko ju je kupio od prethodnog vlasnika pre godinu dana.

Plavuša se opet okrenula. Aleksandar primeti kako je manekenski prebacila torbicu na leđa sve vreme gledajući u njega kao da ga odnekud poznaje i kao da hoće da mu nešto poruči. „I adore you” na primer. „Kakvo li je sad to neartikulisano nabacivanje”, upita se prepoznavši odjednom u devojčinom pogledu čeznutljivost toliko otužnu da se gotovo naježio. Osim toga, koliko je mogao da vidi s te raz-

daljine, lice joj nije odgovaralo telu viđenom sa leđa, telu prave pravcate ženke, pomisli. Bilo je to lice srednjoškolke koja se pali na pesmice tipa „Ladyblue”. On skupi stomak i duboko udahne vazduh. Jutro je bilo po njegovom ukusu. Čak je imao utisak da će tu negde iza čoška ugledati more, njušio ga je skoro, jutarnje more, vrlo „chilly, chilly”, rekli bi Englezi. Mica mlekarica, pisalo je na jednom kombiju koji je usporio tik uz bankinu, da bi skrenuo udesno. Imao je nacrtanu kravicu na karoseriji, kravicu s plavim tufnama. Crven jezičak joj je virio iz gubice. Je li to Mica mlekarica ili njena kravica, upita se. Ali, kombi je već zamicao, a drugo vozilo je dolazilo, crni blindirani auto na kojem je svetloplubičastim slovima pisalo „Konkordija” i 636-666. Broj telefona. Još jedna šestica i mogao je dobiti samog Lucifera. Vaš pogrebnik. S garancijom i diskrecijom. Brzo i pouzdano čovek obavlja svoj posao. I vozi još. Na crveno je krenuo, crveno za pešake. Na crveno su krenule i njih dve, sponzoruje na ortopedušama, zapričale se pa nisu videle. I konkordija je morala da zakoči da se ne bi reklo da sebi nasilno povećava broj mušterija. Devojke su počele da se kikoću, zabašurujući strah i stid, pomislio je, zatim su pretrčale na drugu stranu ulice.

Bila je subota, piljarnice su radile, i samoposluge. Video je osoblje kako užurbano raspoređuje na uličnim tezgama voće i povrće, kako unose gajbe s hlebom unutra, kako rade, dok on ide kući da spava. Pa šta onda? Uživati u životu, to je bila njegova nova deviza. Slaviti život kao Emerson, ali bez njegovog uzdisanja radinosti. Cemu radinost?

Na belim jarbolima lepršale su se providne zastave. Bele. Predajem se, rekao je sam sebi. Na zastavama je nešto pisalo. Prevrnuto, kao u ogledalu. Nije mogao da pogodi šta. Onda mu je zastava odmotala svoje lice i on je pročitao: Narodna lutrija, Birajte dušom, izaberite razumom. Šta? Mamac.

Mamac se nalazio u izlogu. Fiat tempru 16. Modar kao čivit. Metaliziran. Crni panter u kavezu ili možda kit-ubica u akvarijumu, staklo je bilo debelo i pomalo ispučeno. Šimpanza, to sam ja, pomisli Aleksandar odmičući se od svog lika izvitoperenog u staklu. Birajte dušom, izaberite razumom! Zar nije badava, ta bingo premija? Zar nije na sreću? Mogao je da čuje prateći zvuk, zvuk kuglica u bubnju koji se okreće.

Bio je od onih mladića koji čak nisu mogli ni s vremena na vreme da se posluže očevim autom. Njegov otac nikad nije pozeleo da kupi auto niti da nauči da vozi. Iz principa. Svetska tehnologija, svetski poredak, pokušavao je nešto da dokaže time što ih se gnušao. O, pa, s takvom logikom bolje da ode na pusto ostrvo, mislio je on, njegov bludni sin. S tim što na pustom ostrvu ne bi bilo ni politike ni ideologije. Sosovac, Jovan Žarković, njegov otac. Čistunac s kompleksom. Bar da nije tako principijelan, da je bar kao drugi, principijelan samo na rečima, a ovamo ispod ruke da prime devize.

Aleksandar Žarković ostavi zgradu lutrije iza sebe. Pred njim se protezao Bulevar Oslobođenja. U isto vreme blistav i senovit, kao metaliziran na jutanjem suncu. Protezao se od železničke stanice do mosta Slobode na Dunavu. Freedom, kreštao je Bulevar, chilly, chilly, spreman za akciju. Freedom, „nothingless to loose”, refreni su bili u Aleksandru Žarkoviću, refreni iz različitih perioda, pop, rok... i domaći rep. Četir' konja debila. Limanovci. Čelavci. Bulevar ide na Limane pa u brda što se

plave. U beličastoj izmaglici, blago zaobljeni obronci, s one strane Dunava.

Ali, on je sad još na početku tog Bulevara, gde vladaju same ravne linije, kvadri i paralelopipedi zgrada sa prozorima ogromnim i sjajnim....Preko puta, na primer, stajala je nekakva zgrada s nekakvim balkonima i zabatima koji su se disciplinovano smenjivali, ali, iza, s dvorišne strane, ostale su uderice, patrljak stare ulice, razrovane, koja je vodila do centra prečicom. Mogao je krenuti njom peške, prema Uspenskoj crkvi, pored Gradske kuće, preko trga, opet Slobode, sa spomenikom Miletiću koji preti svojom bronzanom ručerdom onom gvozdenom riteru nalik na odžačara, u niši iznad ulaza u Novosadsku banku, zatim pored Tanurdžičeve palate pa pored Banovine, kroz Maksima Gorkog, u Radničku gde je stanovao...

Voleo je svoj grad, iako mu je nalazio mane. Mrzeo je zgradu pošte, na primer. Ali njegov otac nikad neće zavoleti Novi Sad. Ne samo krivicom drugih već i svojom sopstvenom. Zbog svojih kompleksa. Ostao je gost. Nije mogao da se srodi s gradom, osim sa onom stazom duž nasipa kojim je manijački uporno trčao prevaljujući po dvadeset i više kilometara u jednom pravcu.

On, Aleksandar Žarković, mogao je za sebe da kaže da pripada gradu, dušom i telom, ma šta se pod tim podrazumevalo, makar ništa ne postigao, makar bio poslednji u njemu, sveden samo na голу egzistenciju i noćne provode u diskotekama u koje se može ući besplatno pred zoru. Pomislio je na svog ujaka Stevana Prodanovića, gubitnika, jer šta može biti drugo čovek koji je svakome na usluzi osim samom sebi, koji voli svoj posao ali prezire svoje šefove, koji se čamcem otiskuje u dunavske mrtvaje...

Približavao se autobuskoj stanici. Ispred nje je bio stub ulične svetiljke, stub oblepljen papirnim trakama sa telefonskim brojevima onih koji su nudili svoje sobe đacima i studentima. Krajevi tih traka su lepršali šušteći. Rasejano otkine jedan takav repić s telefonskim brojem, pročitao ga da bi ga istog trenutka zaboravio. On nije tražio sobu, imao je svoju, doduše minijaturnu. Mogao se zatvoriti u nju kao isposnik u ćeliji.

Devojke su već bile tu, plavuša i crnka, kao da su ga čekale. Da im dobacim neku udicu, odmah bi se upecale, pomislo je. Ali to mu nije padalo na pamet, još mu je bila dragocena sopstvena sloboda...

Jedan kabriolet je dolazio iz pravca železničke stanice. Klizio je kraljevski ležerno pustim kolovozom, kao da je cela ulica njegova. Za volanom je sedeo neko Aleksandrovih godina. Neko ko je mogao sebi priuštiti uživanje u skupim kolima i brzom vožnji. Devojke su zadivljeno gledale u kabriolet. Mladić za volanom je smanjio brzinu i naveo automobil da pristane uz bankinu.

Glatko, kao da nema točkove već saonike, i kao da je pod njim sneg, a ne asfalt.

– Jesi li to ti, stari moj, gledam te još od semafora!

Aleksandar prepoznade glas svog druga Vladana Dragina, a zatim njegovo lice zaklonjeno tamnim naočarima za sunce. Gle, zar to Dragin ima oldtajmer ford-eskort kabriolet, upita se osetivši ne toliko zavist (davao je prednost oldtajmerima u muzičkim spravama) koliko povređeno samoljublje.

Vladan Dragin. Išli su zajedno u osnovnu školu. Aleksandar je bio odličan, Vladan se jedva provlačio. Ali, kome još nešto znači dobar uspeh u školi, osim mom ocu,

prolete mu kroz glavu. Vladanov otac ima fabriku kečapa i majoneza. Zaposlio je sina u njoj, naravno, naravno. Zараđивати novac i uživati u životu, zar to nije i moj cilj. Šta je ono rekao Žarković senior, „naša ajvarska buržoazija”, pričinu mu se očevo posprdan glas, kako razdvaja reči na slogove, a zatim kao neku vrstu interpunkcije, ispušta vazduh između zuba, glasove to, to...

– Otkud ti, stari moj; – mogao je da čuje svoj glas, preterano srdačan dok je prilazio kolima.

Vladan Dragin otvori vrata i povuče ga na sedišta. Zatim, ugledavši devojke, upita ih kuda idu. Odgovoriše mu zajedno „do Kamenice” i on ih pozva u kola.

Na sebi je imao svetloplavu pamučnu majicu i kratke pantalone, delovao je opušteno, kao da je negde na letovanju.

– Čoveče, imaš fordeskort kabriolet – reče Aleksandar pustivši da mu se u glasu oseti divljenje. Zašto da ne? Odjednom je odlučio da pripada onoj manjini u ljudskom rodu koja se raduje tuđem uspehu.

– Šta misliš koliko je koštao?

– Najmanje petnaest hiljada maraka.

– Šest hiljada, polovan, preko oglasa – reče Vladan. Trijumfalno. Kao i drugim ljudima, i njemu je pričinjavalо uživanje da istakne kako je jeftino došao do kola za koja bi neko, manje vešt, platio mnogo više.

– Prešao je neverovatno malo kad se ima u vidu da je star dvadesetpet godina, tričavih dvadeset hiljada kilometara, neki matorac ga je držao u garaži.

Aleksandar nasloni ruku na ovalni okvir vrata. Vetar ga je milovao po nadlaktici. Čuo je kako se devojke iza njega nešto došaptavaju i smejućaku.

Fufice, pomisli. To je bio izraz njegove majke.

– Vaša sestra Mimica i ja smo prijateljice, idemo u isti razred.

On prepozna plavušin glas. Bila je nagnuta prema njemu, oseti njen dah, mentolski, i miris koji se širio iz pora njene kože, miris trenutno u modi. Podsećao ga je na dim sa zgarišta. Miris sasvim prijatan izdaleka ili u maloj dozi. Okrene se prema njoj, skoro im se dodirnuše obrazi. Duhovit odgovor, tražio ga je, i munjevit.

– Da li iz toga sledi da je prijateljica moje sestre i moja sestra, hoću reći prijateljica – odgovorio joj je pitanjem, možda sarkastičnije nego što je trebalo. Marina Petrov, ču kako mu se predstavlja umiljato, kao da nije osetila njegovu zajedljivost. Da popravi utisak osmehnulo joj se mučenički i demonski u isto vreme, voleo je tu kombinaciju.

– Šalim se, naravno – reče pokajnički i vrati se u pređašnji položaj okrenut prema šoferšajbni. Svetlozelenkastoj. Napredovali su Bulevarom Slobode. Dragin beše skoncentrisan na vožnju, nameravao je da pretekne neku škodu. Uoči njegov profil, delovao je šmekerski presečen metalnim okvirom sunčanih naočara na kojima beše upisano ime firme. Mogao je da pročita. Armani. Jedna od mondenskih svet-skih firmi. Možda original, a možda imitacija. Vladan, skoroević. Pa šta? Zar nije u prednosti zbog toga? Nisu zalazili na ista mesta. On je voleo robusnu, crnačku

muziku, Fejtliše, a Vladan, u najboljem slučaju, Bajagu. Ništa posebno ih nije vezivalo, osim dačkih uspomena.

– Koliko dugo se nismo videli, stari moj – reče opet. „Stari moj”, zvučalo mu je kao refren neke popularne pesmice. – Gde si se krio sve ovo vreme? – upita.

– U vojsci – odgovori Vladan kratko pošto je pretekao kola ispred sebe i opustio ruke na volanu. Kratkoća njegovog odgovora i ton glasa, kao kontrast težini odgovora. U vojsci, bato. Odsečno, kao da je na prozivci.

Aleksandar je bio neprijatno iznenađen. Priznade sebi da se oseća krivim što nije znao da mu je drug u vojsci, što čak nije ni primetio njegovo odsustvo. Toliko sam zabavljen sopstvenim mukama, tim fakultetom koji ne mogu da napustim zbog oca. Ako ponovo padnem, prijavicu se u vojsku, ta pomisao mu je bila prijatna. – U kom mestu si služio? – upita.

– U Podgorici, dva meseca, na Kosovu tri.

– Na Kosovu?! – devojke uzviknuše sa strohopoštovanjem. Aleksandra začnu to. Žene! Obožavaju uniforme, činove, moć. „Vrediš samo dok si moćan”, to beše uzrečica njegove bake.

– U kom si rodu bio? Pograničnom?

– PVO. Gadno, ali odužio sam svoje.

Aleksandar se seti regrutacije. Onih glupih pitanja. Da li se plašiš policije? Zaokruži da ili ne. Zaokružio je ne. Da li često misliš na majku? Ne. Da li voliš da sediš pored vode? Da. (Naročito sa ujakom). Same providnosti. Zaokruživao je ono za šta bi pomislio da je poželjno. Mogao je da pogodi šta očekuju od njega, gde ga provociraju. Bolje da sam se pravio lud, pomisli. Ali, ponos mu to nije dozvoljavao.

Zaustavili su se ispred semafora. Na raskrsnici su čekali jedan gradski autobus s drečavom reklamom firme koja u međuvremenu beše propala, jedna škoda felicija dizajnirana kao svemirska kapsula (ali škoda je uvek samo škoda, pomislio je) i jedan stari fiča, brižljivo očuvan. Ulevo je skretala olupina od cisterne iz čije utrobe je curkao nejednak mlaz vode škropeći asfalt. Na uglu je dežurala plava marica, sa dva milionara unutra.

– Zamalo da zaboravim, gospodo, pravim žurku u onaj drugi petak, 25-og. Smatrajte se pozvanim – reče Vladan. Razmetljivac. Beše naglo krenuo sa raskrsnice, devojke ciknuše od zadovoljstva. Ja mu zavidim, pomisli Aleksandar. Prepoznavao je u drugarevom glasu zadovoljstvo samim sobom, rasterećenost koju osećaju ljudi kada ispune ono što se od njih očekuje. Da odsluže vojsku, na primer. Vladanov patriotizam? Ah, ne baš gorljiv, pretpostavio je.

– Kako to da nisi mogao da odložiš?

– Pa, ja nisam student kao ti. Ja radim, a radni ljudi uvek naderu – reče Vladan, a onda da ublaži žaoku dodade: – Šalim se, stari moj.

– Ti si, bre, fabrikant – Aleksandar mu uzvрати istim tonom.

– Je li to loše?

– Naprotiv.

– Naprotiv, naprotiv – ponoviše devojke smejući se.

Kliznuli su u Fruškogorsku. Soliter Radničkog univerziteta bio im je s desne strane prosvetljen sunčanim zracima, sijao se kao da su mu unutra sve sijalice upaljene. Kurs konverzacije iz engleskog. How do you do? Na to pitanje ne treba odgovoriti, rekla je profesorka, još pamti njen konspirativni glas.

– Izbaci me ovde – reče veselo Draganu.

– To sam i nameravao.

Marina Petrov se okrenula da mu mahne kad je ostao iza njih. Spušten krov kabrioleta uokviravao joj je ramena kao bunda. „Pozdravite Mimicu!” doviknula mu je. „Svakako!”

Sponzoruša ili ne, mogao je početi nešto s njom, tek da razbije dosadu, pomisli.

Ispred njega se crneo tunel Radničke ulice zasvođen krošnjama topola. Nekad radnička, sad gospodska, neko mu je to rekao aludirajući na nove zgrade za nove političare, zgrade s velikim stanovima. I on je živeo u jednoj od njih. Slušao je bat svojih cipela, gledajući im vrhove, s tamnocrvenim odsjajem. Pratio je ogradu škole, prstima prebirajući po dirkama rešetki kao što je radio pre mnogo godina, kad je bio đak u njoj.

Podigne pogled u pravcu zgrade u kojoj je stanovao. Iz haustora, kojim su se automobili spuštali u dvorište, istrčavao je njegov otac, u belo-ij atlet majici i tamno-plavim fiskulturnim gaćama. Koliko je danas sebi odredio, upita se zajedljivo. Trideset u jednom ili pedeset u oba pravca. Trčanje je bio očevo hobi, njegov način samosavlađivanja.

Pre nego što će preći ulicu Jovan Žarković se okrete, spazi sina i zastade. Aleksandar prepoznata na očevom licu izraz opreza, straha da ne pogorša zategnutu situaciju između njih dvojice.

– Jutro je idealno za trčanje – reče mu otac izbegavajući da ga pogleda u oči.

Kako je smeten kad se pretvara!

– A ti? – ču očevo pitanje.

– Ja, na spavanje – odgovori mu. Bio je zadovoljan tvrdoćom svog odgovora. Primeti očev prekorevajući pogled, pasivan, koji prelazi u pomirenost. „Kao da me je otpisao”, pomisli, „ili kao da uživa mučenički u tome što ima sina koji ga izneverava”.

– odlomak iz romana –

Dragan Jovanović Danilov

KONCERT ZA NIKOG

OHRID

Tajni moje vere nepotrebna je knjiga.
A zapravo, strašan je taj žamor na ulici,
u leto, kad vazduh cveta, a ne smokve.
Kao Aleksandrija, večan je ovaj mali grad
što ga ozaruju hrpe limuna i narandži na tržnici
i krasne gospe pčela što piruju na grozdovima.
Četrdeset mi je godina a još ne koh nebesima:
danas je najlepši dan na svetu.

U sumrak, okupljamo se pod tendom simpatične
kavane, nas četvoro – engleska pesnikinja
u cvetu starosti, njen suprug, prelepa mlada
Indijka i ja. Ne bez izvesne uljudnosti
pričamo o našim malim životima, o suzama stvari;
kadikad, ona Indijka priseti se Kavafijeveg stiha.
Kada se razidemo, ostanem da dugo hodam u noći
još živim ulicama, nad kojima duše traže se
u zraku. I nema ničeg, o Bogovi, sem ovih godina
od prašine. Ovo je možda vreme kad prska
neka tajna žila u mermeru i kad sve što drhti
van sebe drhti. Tu, na nekoliko koraka, jezerska
voda u kojoj su naopaki čempresi, svetluca u noći
ništa ne tražeći od mog tela, svemoćnog i ništavnog.

PACOVI

Kako je svet smračen pred Tvojim Licem?
Tek, dobro je znana ta priča, ali uvek se
nad njom nadnesemo kasno, kad množina drugova
naših kao pacovi jarosni nam se otkriju.
Osećam kako iz svojih prastarih podruma
podizu njuške i cijuču, sve bešnji, na moje
alkohole; još drhtim od tih ledenih pogleda
kao preko nišana, što ne daju mi da u gluvoj
noći uhvatim barem malo sna.
Rugobni izaslanici tmine na mene golog
ostrvili su se, da mi zapuše usta i samelju me